

Tag vara på tiden!

Envar som känner på sig, att han kan duga till något och att han har resurser att göra en insats, skall rusta sig med handlingskraft och uthållighet. Nu börjar höstens och vinterhalvårets arbete och studier. Vid folkskolorna och mellanskolorna har undervisningen redan börjat. I tidningsspalterna läser man den ena artikeln efter den andra om hur rikligt det i år varit med inträdessökanden vid de olika läroverken i städerna. Mången nödgades stanna bakom „lärdomens dörr“. D. v. s., de besutto icke det nödiga kunskapsmått, som erfordrades, vid inträdesprövningarna, och måste därför stanna på avstånd från de „sköna vetenskapskolorna“.

I läroverken varar studietiden i sex år efter slutad 6 kl. folkskola. Undervisningsarbetet börjar redan den 1:sta sept. och pågår ända till den 12:te juni, d. v. s. 9½ månad. Men oaktat de många och långa skolåren, är dock tillströmningen stor. Det är inte allenast stadsungdomar utan även landsungdomar, som på detta sätt söka sig till de olika läroanstalterna. Och ofta nog är det mindre bemedlade landsungdomar, varför lärandet i städerna kommer att bli ekonomiskt svårt. Jag har sammanträffat med många barnföräldrar och bett dem i stället sända sina barn till den svenska folkhögskolan och lantmannaskolan på Birkas, där både tid och pengar skulle besparas, men där dock en viss grad av boklig och praktisk utbildning

kommer skolans elever till del. Men svaret blir ofta: „Jag kan inte låta pojken fara hemifrån. Han måste arbeta här hemma“. Andra förklarar åter: „Se, ja har två, som gå i stan i skola, å ja kan inte låta den hemmavarande fara till Birkas folkhög- och lantmannaskola“.

Då nu ovannämnda orsaker mycket ofta utgöra ett hinder för de unga att besöka folkhögskolan, skola vi närmare undersöka saken.

Vid Birkas folkhög- och lantmannaskola vinner sökande, som fyllt 16 år och är vid gott hälsotillstånd, inträde; undantags fall 15 år. Kursen varar i c:a 150 arbetsdagar per år; från den 20 okt. till den 10 maj, således c:a 150 korta och mörka vinterdagar. Under denna tid pågår intet lantbruksarbete och inget fiske, det senare förekommer endast på Pakri vid denna

tid. Det är således en vilotid för kust- och öborna. Arbeten äro av mera tillfällig art, varför inga oöverkomliga svårigheter för en folkhögskolekurs föreligga — om det finns en gnista god vilja.

Nutiden med hastigt föränderliga konjunkturer ställer mycket stora krav på befolkningen. Därför böra vi komma ihåg, att finns det möjligheter att låta pojkarna eller flickorna studera i städerna, så borde det också finnas möjligheter för en blivande hemmansägare och hemmansägarinna att bevista en folkhög- och lantmannaskolekurs på Birkas. Härtill behövs endast en god vilja.

Folkhögskolearbetet är av sådan art, att det ej hindrar elev, om så är nödvändigt, att utebli från skolarbetet några dagar för att hemma hjälpa till med nödvändiga arbetens slutförande. (Forts. sid. 2)

Sveriges folk valde.

Riksdagsvalen till andra kammaren försiggingo söndagen den 20 dennes med följande resultat:

Högern	44 (—9)
Bondeförb.	36 (—1)
Folkpartiet	27 (+2)
Socialdemokr.	112 (+10)
Soc. part. (Kilbom)	6 (—2)
Kommunisterna	5 (+3)

Nationalsocialisterna, nationalsocialistiska arbetarpart. och nationella förbundet blevo utan mandat.

Som framgår av tabellen ha de borgerliga partierna vid senaste val förlorat och vänsterpartien gjort oväntat stora erövningar. Bramstorps regering har inlämnat avskedsönskan varefter konungen haft rådplägning med de olika partiledarna, vilket resulterade i att konungen gjorde till uppdrag åt Per Albin Hanson att bilda ny regering. Den senare har även åtagit sig uppdraget, men i skrivande stund är det obekant, vem som kommer att bekläda de olika ministersposterna.

Prof. SIG. CURMAN:

Pirita kloster och det kulturella samarbetet mellan Estland och Sverige.

II.

Förnyade besök i kloster-ruinerna vid Pirita gjorde det snart klart för mig, att ett närmare utforskande av dessa skulle kunna giva synnerligen färdefulla resultat för den pågående undersökningen från svenskt håll rörande birgittinerkulturen i Europa. Viktiga upplysningar skulle måhända här stå att vinna rörande de ursprungliga anordningarna i Vadstena klosterkyrkas inre. I Vadstena har kyrkan efter klostrets upphävande undergått många omgestaltningar och så många grundliga restaureringar, att de ursprungliga detaljerna å vissa viktiga punkter icke längre kunna fastställas. I klosterruinen i Pirita ligger saken annorlunda till. Kyrka och kloster brändes nämligen av ryssarna redan år 1577 och hava sedan dess legat i ruiner, som visserligen delvis underhållits, men aldrig ombyggts. Man kan således hoppas att genom noggranna undersöknings- och utgrävningsarbeten vinna klarhet om denna kyrkas inre detaljer och därigenom också om förhållandena i dess förebild, klosterkyrkan i Vadstena. Även rörande själva konventsbyggnaderna skulle viktiga upplysningar säkerligen vara att vinna i Pirita.

Jag fick sålunda redan i samband med mitt första besök

Lantbruket och fisket avstån, ger ingen från folkhögskolan utan tvärtom. Vår tid är sådan, att den fordrar dugliga män och kvinnor, som kunna fullgöra sina plikter i samhället. För ingen föreligger oöverkomliga svårigheter. Ammål Er i år till en kurs på Birkas, medan ännu tid är! En kurs på folkhögskolan skänker den verkliga känslan av tillfredsställelse och ger livet det innehåll, vi alla sträva efter; den medverkar till fostran av goda medborgare, som akta och bibehålla sitt modersmål och som göra sitt bästa för att gagna och ära det estniska fosterlandet.

Viktor Pöhl.

i Pirita kloster klart för mig, att ett utforskande och en utgrävning av denna ståtliga ruin-komplex skulle kunna medföra vackra och viktiga resultat för estländsk och svensk konst-historia.

Varför inte just på den punkten knyta ihop en brusten tråd mellan Estland och Sverige? Och varför inte göra det så, att nya band därigenom också knötes mellan estnisk och svensk vetenskap? Därmed var uppslaget givet till det svensk-estniska sambaret till utforskande och konserverning av klostret i Pirita, som nu pågått sedan år 1930 och som jag hoppas skall få förstätta ända till dess målet är vunnet: att birgittinerklostret i Pirita ligger där, fullständigt utgrävt, sakkunnigt och vackert konserverat samt vetenskapligt grundligt utforskat. Det är ett vackert och värdigt mål för estniskt-svenskt samarbete.

Redan 1930 kunde detta företag påbörjas. Från Estlands kultusministerium visades redan

från början ett stort och välvilligt förstående inför tanken på ett svenskt-estniskt samarbete i Pirita. Dåvarande ministerialdirektören G. Ney har med aldrig svikande välvilja omfattat detta företag och befrämjat samarbetet på allt sätt och vi våga hoppas på samma välvilja från deras sida, som nu hava högsta omsorgen om Estlands minnesmärken. Den ledande kraften i Piritaortens försköningsförening, herr A. Strutzkin har på ett övermåttan välvilligt sätt omfattat samarbetstanken i klosterruinerna och gjort även det omöjliga för att gagna denna. — Från svensk sida har det varit den s. k. kommittén för kulturellt baltiskt samarbete med undertecknad som ordförande, vilken stått för finansiering och organisation av den svenska insatsen. Redan från första stund inträdde såsom praktisk ledare av undersökningsarbetena antikvarien Bertil Berthelson, för närvarande den bäste kännaren av birgittinerernas byggnadskonst. Han har tidigare varit ledare av utgrävningsarbeten i Vadstena och har nyligen fullbordat manuskriptet till en avhandling om birgittinerarkitekturen i Europa. (Forts.)

FRÅN FJÄLL OCH SLÄTT.

En människa från låg- och slättlandet, som av någon anledning föres till fjällbygden, kan ej undgå att överväldigas av stenmassorna, som s. a. s. anhopats och trängas om utrymmet inåt de smala och djupa dalarna, som ofta likna torrlagda bäddar och hissande djupa floder.

Befinner man sig nere i en sådan dal, får man lätt ett intryck av att det ej finnes tillräckligt med luft, och en beklämnande känsla smyger sig över ens sinne. Skyndar man sig upp på fjället, tycker man sig övergiven och utsluten ur samhällets gemenskap.

Sådant är intrycket i allmänhet hos låglandsbor som vistas i fjälltrakter. Betraktar man däremot fjällandets egen befolkning, märker man hur vant folket är vid sina fjäll, t. o. m. djuren synas utan räddhåga beta vid avgrundens rand.

Man kommer osökt härvid att tänka på Norge, där ett förfärligt bergskred ägde rum för blott något mera än en vecka sedan. Då en del av det c:a 2000 m höga Raufefjellet vid Nordfjorden störtade ned i Loensjön, varvid en omkr. 60 m hög störtväg bortsköljde allt som var i dess väg. Byarna Nesdal och Bødal blevo fullständigt ödelagda, ja t. o. m. åkerjorden och skogarna sköljdes bort av jättevågen, som gick ända till 1500 m inåt land. Det värsta därvid var, att 73 personer fingo sätta livet till. Den nedstörtade stenmassan har beräknats till c:a 350.000 kbm, vägande omkr. 900.000 ton.

Enligt förljudande skulle myndigheterna varit betänkta på att flytta bort den överlevande befolkningen från det farliga fjället, emedan faran för nya ras anses föreligga, men folket vid Loensjön har bestämt

HJ. PÖHL:

Ett sensommarbesök på Gotland.

I

Visby—ruinernas och rosornas stad. Stenarna tala sitt värdiga och mäktiga ålderdomliga språk till nutidsmänniskan och att taga in rosor på julbordet är icke något diskussionsämne för gottlänningen. Denna stad vars äldsta historia går tillbaka ända till hedenhös var samlingsplatsen för det Femte Nordiska Prästmötet. Här talade Historiens Herre på ett särskilt sätt till deltagare från öster och väster, norr och söder och gav Nordens kyrkor nya och krävande uppdrag i världen. —

Visby har efter London, Amsterdam och Köln varit den mäktigaste staden i Norden, Dess stora rikedomar utgjorde

motsatt sig detta. Därigenom har befolkningen sålunda förklarat sig villig att taga risken. Men när man besinnar, att det här är fråga om norrman, så förstår man orsaken till detta hjältemodiga beslut. — Orsaken därtill är kärleken till hembygden, fosterjorden. Norrmannen är ett med den jord han brukar, han är ett med jorden, vars fiskbestånd han beskattar; fjället är hans vän, ehuru det ibland kan vålla honom obeskrivlig smärta. Det förhåller sig otvivelaktigt så som en framstående norrman engång yttrade: „Vi norrman äro i ett avseende olika andra nationer. När vi äro borta, längta vi hem till Norge“. — Denna längtan och kärlek till hemlandet har gjort norrmannen stark, och även i detta avseende liksom i många andra är hans exempel efterföljansvärt.

Det är också förenat med oerhörd möda att bryta bygd i fjälltrakter, i synnerhet att bygga vägar, järnvägar. Där ställes ingenjörens konst på prov. Men dylika banor bli också förstklassiga attraktioner för turisterna.

Tryggare är det dock att bo på slätter, där inga skred och ras hota, men om slättens folk är lyckligare än fjällets, den frågan må vi lämna obesvarad.

ett ständigt lockbete för alla sjöfarande nationer. Så landsteg t. ex. 1361 Valdemar Atterdag och tvang Visbys innevägnare, att fylla de på torgplatsen uppställda tunnorna med dyrbarheter. Befallningen villfors och staden skonades. Redan på 1400-talet, när Erik av Pomern residerade som sjörövarhövding på Visborgs fästning lamlades handelsutbytet med ön och 1525 förstörde och brände de rovlystna lybeckarna Hansastaden. De ofta återkommande hungernödsåren utmatade och utarmade befolkningen yttermera. Naturligtvis maktade man icke restaurera fiendernas skövlingsverk och det är med en suck av tacksamhet som gottlänningen i dag påstår: „fattigdomen räddade åt oss ruinerna efter den forna storheten“.

Icke mindre än 38 000 turister ha i sommar besökt ruinernas och rosornas stad och den på kyrkor rika landsbygden. Härvidlag torde kunna påpekas att Gotland äger f. n. 91 kyrkor som äro i bruk och ingen av dem är byggd efter 1300-talet. Således de flesta kyrkorna äldre än Vormsöhelgedomen!

Men det finns även en annan förklaringsgrund till denna verkliga uppsjö på besökare. Gottlänningen äger nämligen en enastående förmåga att icke enbart omgiva sina gamla minnesmärken med öm, kunnig och poesifull omvårdnad, utan är i allmänhet även väl förtrogen med de historiska daterna, är hemma i sägnernas värld, känner väl till det något fantastiskt förflutna och är rik på träffande repliker.

Särskilt en Tallinnbo aklimatiserar sig fort i detta pittoreska samhälle. Stadsmuren, portarna, tornen omgivna med vallgravar äga en slående likhet med Estlands huvudstad. Man behöver icke länge ströva omkring och redan kan man läsa på gatuskylten „Revalsgränd“. Således är man i alla fall icke den förste som kommer från landet i Öster! Och möter man

„Livlig brandkårsfest“.

Söndagen den 21 sept. anordnade Noarootsi frivilliga brandkår en s. k. „tantsu-õhtu alkoholiga“ (danskväll med brännvin). Hela arrangemanget försiggick under bar himmel på en skogsslätt mellan Pürksi och Passlepa. Festpubliken, som till övervägande del tillhörde det manliga könet, tillät sig nöjet att avsmaka „våtvaran“ i den kyliga septembarnatten utan att tänka på följderna. Snart såg man ingenting annat än en myllrande människomassa med knytnävarna i högsta hugg. — Indiantjutet behöver knappt omnämnas — Socknens respekterade ordningsvakt hade fullt göra med att låta batongen dansa polska i högen för att antagligen dubba de duktigaste till riddare. Resultatet av tillställningen blev dock klent, måste man säga — endast några i regnbågens alla färger skiftande ansikten.

N. U. F:arna skola dock ha heder, för att de inte deltego i de drastiska „riddardubbnin-garna“.

Tåg och bil kollidera i Tallinn.

På Liivalaiagatan i Tallinn kolliderade lastbilen A-1780 med lokomotivet 708. Det senare urspårades, varvid det led smärre skador. Både bilföraren och lokomotivmannskapet blevo oskadade.

Bliv medlem i S.O.V.
och prenumerera på
KUSTBON

sedan höga gavelbyggnader blandade med låga boningshus, som man kan „klappa på ryggen“ så bekräftas ytterligare hansastädernas gemensamma kolorit. Man glömmet den oftast gropiga sjöresan — blåsa kan det och gunga med! — och glädjes åt stadens oförglömliga panorama, njuter utav det milda klimatet, friska havsluften, tjusas av den gemytliga och gästvänliga gottlänningen, som nog aldrig tröttnar på denna internationella skara av nyfikna och frågvisa gäster. (Forts.)

Hemvärnskras i Österrike

Från Innsbruck meddelas att hemvärnen i Tyrolen vid ett gruppleadmöte på fredagskvällen uttalat sin avsikt att helt skilja sig från centralorganisationen, d. v. s. separera från furst Starhemberg. Krisen inom hemvärnen skärpes för varje dag och i politiska kretsar väntar man när som helst avgöranden med betydelsefulla konsekvenser för furst Starhemberg. Denne säges på fredagskvällen plötsligt ha lämnat Wien för att slippa diskutera läget med sina underordnade.

Röda organisationer ha avslöjats.

Det lyckades polisen att uppdaga en stor del av de illegala kommunistiska och revolutionära socialistiska organisationerna i distriktet Pongau, Pinzgau och Flachgau i Salzburg. Talrika gruppleadare blevo häktade. I själva staden Salzburg häktades de illegala röda organisationernas landsledning. Fyra av dem ha redan avlagt omfattande bekännelser. I sammanhang med dessa häktningar företogs häktningar i närheten av Wien av kommunistiska ledare i nordliga Nedre Österrike, varjämte ett omfattande komprometterande material beslagtogs.

Nya ras att vänta vid Loensjön.

Statsgeologen Bugge återkom på fredagskvällen från sina undersökningar på Ravnefjällets topp. Han förklarar att det icke råder minsta tvivel om att stora ras komma att inträffa vid sjön Loen. Sannolikt kommer det emellertid att gå även mindre ras, som anses kunna varsko befolkningen. Rasen kunna komma inom en eller två generationer, och herr Bugge tror icke att man skall komma in i den tredje generationen, förrän ödeläggande ras åter inträffa i Loen.

Invånarna i gårdarna i Nesdalen ha nu bestämt sig för att bo kvar där. De äldre vilja absolut icke flytta och de yngre äro nu mera benägna än tidigare för att stanna.

Från Spanien.

Krigslyckan syns nu senast ha vänt sig till regeringstrupperna i Spanien. Som framgår av telegrammen har fästningen Alcazar, som innehades av rebellerna nu stormats och fallit i regeringstruppernas händer. Premiärministern Largo Caballero har personligen åkt till Alcazar för att lyckönska segrarna.

Vidare ledo rebellerna stora nederlag vid stormandet av Lozoya, där de förlorade 400 man i striderna. Stormningen av Lozoya, som förser Madrid med vatten, har börjat och pågår med förbittrat raseri å bägge parternas sidor. Gång på gång lyckades de upproriska komma ända fram till regeringstruppernas positioner, men slogs alltid tillbaka med samma dödsförakt. Slutligen måste rebellerna vika, varvid regeringstrupperna trängde fram c:a 3 kilometer.

På sydvästfronten bombarderade regernings flygplan Ferrols fästning och Walladolid. Sammaledes bombarderades ett frakttåg, som var på väg med proviant och ammunition till de upproriskas front.

Även i Montoros sektor ledo rebellerna nederlag. Efter en häftig strid, som varade i två timmar, måste de draga sig tillbaka med stora förluster.

Slutligen ha regeringsflygplan även bombarderat rebellernas positioner å fronten Guaderram-Telaver.

Stormen över Amerika rasar allt fortfarande.

Stormen över Amerikas östkust drager alltjämt fram med fruktansvärd styrka. I Newport har en vindstyrka av c:a 45 sekundmeter uppmäts. Längs hela kusten ha hus vräcks omkull och svåra skador anställts av stormen. I New York blåsa skorstenar och markiser ner på gatorna. Då förbindelsen på måndagskvällen avbrutits är man okunnig om vilket öde som drabbat befolkningen på en del öar. Man hyser bl. a. farhågor för invånarna i Long Beach i New Jersey.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Lokalredaktörer:

Vormsi, T. Gärdström.

Noarootsi, V. Pöhl.

Höbring, A. Vesterberg.

Roslep, A. Bergman.

Rüütli 3, Tallinn. Tel. 470-08

Prenumerationspris:

Inrikes	1 år Ekr 2:—	Utlandet	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—		1/2 " " 2:—	

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn: Söndagen den 27 sept. kl. 11 fm. svensk högmässa, K. Nilsson. Kyrkogårdsgudstjänsten inställd.

Kom ihåg Kulturfondens sparbössa!

Lösning av korsordsgåtan nr. 6.

Korsordsredaktören har som alla andra haft sin sommarpremission och med anledning därav har det varit avbrott i korsordsspalten. I och med de stundande mörka höstkvällarna när ungdomarna i bygden hunnit glömma sommardrömmarna har redaktören funnit för gott att åter infinna sig och här först med lösningen av korsordsgåtan nr. 6 samt lovar för framtiden nya gåtor och pris. Han hoppas även att läsarna lika flitigt som förr intressera sig för lösningarna.

■	F	O	L	K	S	T	R	Ö	M	■
B	■	S	A	L	T	A	■	D	A	■
E	■	A	S	I	E	N	■	E	G	■
T	Ö	■	T	A	L	■	I	■	D	■
E	K	■	A	R	■	K	L	■	A	■
S	■	I	D	■	L	A	■	A	L	■
M	■	S	■	R	O	P	■	V	E	■
A	N	■	P	A	K	E	T	■	N	■
R	O	■	A	D	E	L	E	■	A	■
K	A	M	R	A	T	L	I	V	■	■

Den först öppnade rätta lösningen har insänts av Elin Pöhl, Rågö. Det utlovade priset insändes.